

שיל"ת

קונטרס

דפי יד שנו

על סדר הדף היומי

קובץ ביאורים והערות על סדר הדף היומי שנתלכנו
בלימוד בצוותא על ידי

הר"ד זלמן חיים הומינר הי"ו
והבה"ח יוסף יצחק גולדשטיין הי"ו

יוצא לאור ע"י

ארגון שיעורי תורה שע"י קהילת קרעטשניף

גליון פה שנה ב' פרשת בלק חודש תמוז שנת ה' תשפ"ב לפ"ק

יבמות קמז. - קכב:

**קוראים המעוניינים להצטרף לרשימת תפוצה במייל
ניתן לפנות לכתובת המייל
sh0533132203@gmail.com**

להנצחות וכן לכל ענייני הגליון ניתן לפנות
להר"ר זלמן חיים הומינר בפל" 053-3132203

נ.ב. הביאורים וההערות נכתבו תוך כדי לימוד ואפשר ונפלו טעויות
ולכן נבקש מכל מי שיש לו הערות או הארות אם יוכל לשלוח בכתב
לכתובת מייל הנ"ל.

פרנס השבוע

השבוע פרשת בלק נתקבלה תרומה
לע"נ

אדונינו מורנו זרבנו

הרה"ק ר' דוד משה בן הרה"ק ר'

אליעזר זאב מקרעטשניף

זצוקלה"ה

לרגל יומא דהילולא דיליה

ט"ו תמוז

יהא רעוא מן קדם שמיא שיהא מליץ טוב

בעדנו לכל מילי דמיטב

אמן

ת.נ.צ.ב.ה.

מה בגליון?

- במה שאמרו בגמ' בקטטה מאי טעמא אין האשה נאמנת ואמר רב שימי בר אשי דחיישינן לאמרה בדדמי, קשה דהרי אמרנו לעיל דמייירי כאן באשה שכבר שיקרה ואמרה גירסתני בפני עדים ונתברר שיקרה, וא"כ למה רק לאמרה בדדמי חשך רב שימי בה, הרי ודאי יש לחשוש דגם תשקר ממך, דהרי כבר הוחזקה שקרנית? (הערה ע"ח)
- מה שהקשו בגמ' והאנן תנן שבע נשים, ביאר בתוס' דעל משנתינו אזלה הקושיא, דאילו במשנתינו תנן רק חמש, וזה קשה מה יקשה בזה כלל על משנתנו וכי אין תנאים יכולים לחלוק זה על זה, ובפשיטות יש לומר דב' שיטות הם, ועוד קשה דממהלך הגמ' משמע דאזלינן על מה שתיראו דבת חמיה בחד טעמא היא עם חמותה, ואם על המשנה אזלה הקושיא למה המתינו עד כאן להקדשו קושיא זו? (הערה פ"ג)
- בעד אחד אומר מת ובא אחר ואמר לא מת דהדין הוא לא תלא, וביארו בגמ' דהיינו לא תלא מהיתירה הראשון, קשה א"כ למה לא נקטו במשנה הדין בה כבסיפא לומר בהדיא דאע"פ שלא נישאת תנשא, הרי כך הדין גם כאן, ולמה לגמ' לנקוט ליסנא דמשמע לכאן ולכאן, דהרי אפשר לפרש הדין דלא תלא מן השני אם נישאת? (הערה פ"ה)

• מה שאמר רשב"א דר"ע לא חלק לגבי חמש נשים שאריך לשלם לכולם אלא רק באופן שעבר על איסור, וכגון שבעל שגינה אותה בקידושי ביאה, אבל בקידוש סתם מניח ביניהם ומסתלק, קשה דכאן משמע דר"ע לא משום הנס אמרה למילתיה אלא משום דאל"כ אין זו דרך מוליאתו מידי עצירה, וכמו שאמר בכלה שאוסרת על חמותה באכילת תרומה, דקם לא שייך כלל הנס, אלא בחשש עצירה איירי? (הערה ל')

• מה שאמרו בגמ' דשחטו בו שנים אינו גולה וביארו בגמ' דמיירי באופן שהוא קירב מיתתו, וביאר רש"י דהיינו שפירכס יותר מדאי, וזה קשה איך שייך למדוד הדבר אם פירכס יותר מדאי או לא, הרי זה דבר הנגרס ממעשה השחיטה וכל גוף פירכוסו שונה מן השני, ועוד קשה דהרי הפירכוס נגרס ממעשה השחיטה עצמה, וא"כ למה לא יהא גולה השוחט באופן שפירכס הנשחט יותר מדאי, הרי הוא גרס לו זאת, ולמה לא ייחשב כאילו הוא מפרכסו? (הערה ל"ח)

• בגמ' מה שאמרו ללא חיישינן שאם אמרו התינוקות מת איש פלוני והלכנו לקוברו דבקמלא איירי ונתנו שמו על איש זה, דהוא משום שאמארו כן וכן רבנן וספדני הוה התם, ולכאורה עדיין קשה למה לא נחשוש דהיו קם הרבה קומלות והיו התינוקות קורים להם שמות כשמש של רבנן וספדני, ועדיין הכל יהא המשחקם ולא במליאות, וממילא איך נסמוך על דבריהם לומר מת פלוני ונתיר אשתו על פיהם? (הערה ק"ד)

דף קמז ע"א

דף קמז ע"ב

עח. בגמ' באומרת גירשתני בפני פלוני ופלוני ושאלנא ואמרו להד"ם מ"ט דקטטה רב הנינא אמר משום דמשקרא רב שימי בר אשי אמר משום דאמרה בדדמי. היינו דלרב שימי החשש הוא דהיות ואינה אוהבתו ממילא לא תדייק אם באמת מת, ודי שיהא נדמה לה כן כדי שתעיד שכבר מת. אבל באמת קשה, דהרי אשה זו מוחזקת כבר לשקר, דהרי כבר שיקרה שגירשה בפני עדים ואמרו להד"ם, ואין לך העוזה גדולה מזו, וא"כ ודאי אם באה להעיד עכשיו שמת מוחזקת לשקר ולא נאמינה בשביל כך, ולמה אמר רב שימי דרק לאמרה בדדמי חיישינן. ואולי יש לומר דאחר שכבר תפסו אותה על שקר שאמרו העדים להד"ם, ממילא כבר אינה מעיזה שוב לשקר ממש, ורק לבדדמי חיישינן כיון שבאמת נדמה לה שכבר מת ומיד באה להעיד על כך.

עט. בגמ' מאי בינייהו איכא בינייהו דארגיל הוא קטטה. היינו דלמ"ד דמשקרא כיון דהוא זה שהתחיל בקטטה ולא מצידה בא הדבר, ממילא אינה שונאתו כ"כ ולא תשקר לומר שמת, ולכך תהא כן נאמנת אם העידה שמת, ומשא"כ למ"ד בדדמי כיון שעדיין אינה אוהבתו כ"כ דבכל אופן עדיין היה קטטה ביניהם, לכך אינה מדייקת, ודי שיהא נדמה לה שמת כדי שתלך ותעיד כן. אבל קשה דלמ"ד דמשקרא איך אפשר לומר דבארגיל קטטה לא חיישינן שתשקר, הרי כבר שיקרה להדיא בפנינו כשאמרה גירשתני בפני פלוני ופלוני, והוחזקה שכבר שונאתו כ"כ שגם יכולה לשקר בשביל זה, וא"כ למה עכשיו לא נחשוש שגם תשקר במה שאמרה שמת אפי' שמירי בארגיל הוא קטטה, וצ"ע.

פ. בגמ' תניא אמרו להם ב"ש לב"ה לדבריכם אין לי אלא

קציר חטים קציר שעורים מנין ואין לי אלא קוצר בוצר מנין וכו'. היינו דב"ש אמרו לב"ה דכשם שאתם מודים לגבי קציר שאינו דווקא כהמעשה שהיה וה"ה בוצר וכדומה, כך גם לגבי מה שהיה המעשה באותה מדינה אינה דווקא וה"ה לשאר מדינות. אבל באמת קשה דהרי במשנה אמרו ב"ה בהדיא דגם מה שהיה המעשה בקציר דווקא הוא, והוא הדין בבוצר וכדומה, וא"כ מה הטענה של ב"ש כלל, הרי בכל הפרטים סברו ב"ה שבעינן כהמעשה שהיה דווקא ולכך גם לגבי אותה מדינה דווקא הוא. ואולי יש לומר שיש חילוק בין המשנה לברייתא במה היה המחלוקת בין ב"ש לב"ה, ובאמת לברייתא לגבי קציר ובציר לא נחלקו ב"ש וב"ה ולכו"ע לאו דווקא הוא, וצריך עוד עיון בזה, ועיין בתוס' שהביא הירושלמי דגם כתב דב"ה קציר דווקא אמרו.

פא. בגמ' הכא משום מעשה שהיה בירדן ובספינה דהוה מעשה גזור רבנן בשאר נהרות דלא

הוה מעשה לא גזור רבנן. לכאורה קשה מהו דעתו של ר' חנינא, דממ"נ אם יש לחשוש שיארע שוב איסור זה, יש לאסור בכל גוונא, ואם אין לחשוש לכל למה במעשה שהיה כן יש לחשוש. ונראה לי דר' חנינא סבר דבאמת לחשוש לאופן איסור הזה שיהא כזית מת בקרקעית וכדלקמן אין לחשוש, וזה משום שדבר רחוק הוא ואין לדבר סוף, רק שמ"מ חכמים אינם יכולים להתעלם ממעשה שהיה, ולכך מן השמים סימנו להם להיזהר ולתקן באופן שהיה המעשה שלא יארע כן שוב, אבל היות והמקרה ההוא רחוק ואין לדבר סוף, לכך לא גזרו אלא במעשה שהיה ממש ולא יותר.

דף קיז ע"א

פב. בגמ' אמר רב נחמן באת לב"ד ואמרה מת בעלי התירוני להנשא מתירין אותה להנשא ונותנין לה כתובתה תנו לי כתובתי אף להנשא אין מתירין

אותה. היינו כדאמרו בגמ' דאדעתא דכתובה אתאי. אבל באמת קשה דא"כ יקשה לרב נחמן כדהקשו לעיל (קטז:): חכמים על ר' יהודה, לגבי מה שאמר דרק אם באת בוכה ובגדיה קרועין נאמינה שמת בעלה, לדברך פקחת תנשא שוטה לא תנשא, דכך לעניינינו מי שתדע לבוא לב"ד על התרת נישואין תתירה להנשא ותקבל כתובתה, ומי שאינה יודעת תבוא על כתובתה ולא תוכל להנשא ולא תקבל כתובתה, ולפי חכמים דלעיל צריך להשוות דינם דבשניהם תנשא ובשניהם לא יקבלו כתובתה או בשניהם כן יקבלו כתובתה, ולמה חילק רב נחמן ביניהם, וצ"ע.

פג.

בגמ' דלמא טעמא דבת המותה דאמרה קאכלא לגירסנא דבי נשאי לא שנא בת המותה לא שנא בת חמיה והאנן תנן חוץ משבע נשים. עיין בתוס' דביאר דהקושיא כאן על משנתנו דכתיב בה רק חמש נשים, דאילו כאן מצינו משנה דכתיב

בה שבע. אבל באמת קשה מה קושיא יש מכך על משנתנו, הרי פשוט שיש כאן מח', וכי התנא של משנתנו אינו יכול לחלוק על התנא של המשנה שם, ומאי קושיא היא כלל. ויש לומר דמ"מ לא מצינו מחלוקת בזה, ולכך הקשו דלכאורה סתירה בין ב' סתם משנה יש כאן, וזה תירצו דר' יהודה חולק בזה והיינו דכן מצינו בזה חולקים, וממילא המשנה שם כמותו אזלה. אבל באמת עדיין קשה דממהלך הגמ' לא משמע דהקושיא עכשיו היא על משנתנו, אלא משמע דעל התי' שאמרו על בת חמיה אזלה הקושיא, דאל"כ למה המתינה הגמ' עד כאן להקשות הקושיא. ולכך אי לאו דברי התוס' היה נראה לבאר דהקושיא כן אזלה על הא דבת חמיה, והיינו דמה שאמרו דאם שני האופנים מחד טעמא אין צריך למנות שניהם ודי למנות אחד מהם, ולכך בת חמיה דחד טעמא היא עם בת המותה אין צריך למנותה, זה קשה שמצינו משנה דתנן שם

שבע נשים, ושם כדי לתרץ הסתירה בין המשניות צריך לומר דמה שתנן שבע זה משום שהתנא של המשנה שם כן מנה כל האופנים ואפי' אלו שבחד טעמא עם אופן אחר, ובאמת לדינא אין חילוק בין המשניות, ואם תאמר באלו ב' אופנים נוספים איירי כאן יש לומר דמיירי באשת אב והכלה וכדלקמן, וממילא אם נכון הוא שגם בת חמיה אינה נאמנת כבת חמותה, למה תנא זה לא מנה גם בת חמיה והיה לו לומר שמונה נשים ולא שבע, ומכך שלא מנה כאן שמונה משמע דבאמת בת חמותה אין הטעם שאינה נאמנת משום גירסנא אלא משום אימא דסניא לה, וממילא לכך בת חמיה אינה חמותה, ולא כמו שאמרו לעיל דחד טעמא הוא עם חמותה, וממילא אין היא מן הנשים שאסורות בעדות, ולכך מנו כאן שבע ולא שמונה. וזה תירצו בגמ' דבאמת גם התנא של משנה זו לא מנה כל אלו שבחד טעמא עם אחרים, וגם הוא

סובר דאם חד טעמא הם אין צריך למנותם, ומה שאמר שבע ולא חמש זהו משום דר' יהודה הוא דמוסיף אשת אב והכלה בהדיא, ומה שלא הכלילם בבת הבעל ובהמותה כחכמים, יש לומר דהוא סבר דטעם אחר יש בהם מה שאינם נאמנים ולכך בעינן למנותם לעצמם, וממילא מה שלא מנה כאן גם בת חמיה אינו ראייה שבת חמיה אינה כבת חמותה, דאפשר שכן דינם שווה ומה שלא מנו אותה זה משום דכבר נכללת בבת חמותה וכנ"ל.

דף קיז ע"ב

פד. בגמ' מ"ט חמותה אסורה לאו משום דאמרינן לא בעלה מיית ולא חמיה מיית והא דקאמרה הכי לקלקולא לחמותה. היינו דמכאן חזינן דגם כשבעלה במדינת הים ואין חמותה מצערתה עכשיו לומר לבעלה מילי עלה, מ"מ כיון דלאחר זמן תצערה מקלקלא לה, ממילא ה"ה בחמותה לעתיד גם אינה

נאמנת עלה משום דרוצה לקלוקלא. אבל קשה מה שאמרו דמוכרחים לומר דבעלה לא מיית ולכך עדיין חמותה היא וממילא אינה נאמנת, דהרי אם בעלה לא מיית איך התרנוה להנשא וליטול כתובה, הרי זה תרתי דסתרי, דעל מה שאמרה בעלי מת אתה מאמינה, וכשאמרה חמיה מת אתה אומר שגם בעלה לא מת, וא"כ איך תנשא הרי אשת איש היא, וצ"ע.

פה. בגמ' הכי קאמר עד אחד אומר מת והתירוה להנשא ובא אחד ואמר לא מת לא תצא מהיתירה הראשון. היינו דאין הכוונה במה שאמרו לא תצא שלא תצא מזה שנישאת לו עכשיו, דזה פשוט שאינה צריכה, אלא אפי' להנשא עכשיו מותר לה דאין אחד במקום שנים כלום, ולאחד הראשון האמינתו תורה כשנים. אבל קשה דאם באמת מותר לה להנשא עכשיו לכתחילה אפי' לאחר שבא אחר והכחישו, למה לא נקט התנא הדין כאן

כבסיפא לומר בהדיא אע"פ שלא נשאת תנשא, דלמה ליה למינקט בלשון כזה לא תצא דמשמע לכאן ולכאן. ועיין בתוד"ה הא לא נשאת דביאר דמה שאמרו לא תצא מהיתירה הראשון היינו בדיעבד, דאם נשאת עכשיו אחר שבא השני מ"מ לא תצא וכבהיתירה הראשון דהעד הראשון נחשב כשנים, אבל לכתחילה אם באה לשאול אם מותרת להנשא אחר שבא השני הדין הוא שאמור מספק, וממילא לכך לא אמרו בהדיא אע"פ שלא נשאת תנשא, דבאמת לכתחילה אסור. אבל לשיטת התוס' קשה דהרי בגמ' משמע להדיא דהקושיא היה על שאין אתה מתירה להנשא עכשיו, דאמרו 'הא לא נשאת לא תנשא', ולא היה הקושיא הא לא נשאת תצא, משמע דעל להנשא לכתחילה עכשיו איירי, דכן בעינן להתירה לכתחילה. ועוד קשה דמאי שנא אם באה לשאול ולהתירה לכתחילה לאם נשאת שלא תצא, הרי בשניהם יש כאן הדין

שלראשון האמינתו תורה כשנים ואין השני שהוא אחד במקום שנים כלום, וממילא למה לא נתירה להנשא לכתחילה, וצ"ע.

פז. בגמ' עד אומר מת פשיטא דאין דבריו של אחד במקום שנים לא צריכא בפסולי עדות וכדר' נחמיה. היינו דהקשו פשיטא מה שאמרו תצא כשבאו שנים והכחישוהו, דהרי אחד במקום שנים כלום. אבל קשה דהרי לעיל אמרנו דעד אחד האמינתו תורה כשנים, וא"כ אפי' שבאו שנים והכחישוהו מאי פשיטא בזה שאם נישאת תצא, הרי יש כאן תרי ותרי ולמה תצא. והביאור הוא דמה שאמרו דהוא חשוב כשנים זהו רק לגבי חד, דעד הראשון הוא חזק מאחד שיבא להכחישו והוי כתרי כנגדו, אבל מצד שני הוא חלש יותר משנים ממש שבאו כנגדו, דבאופן זה הרי הוא כחד כנגד תרי וממילא אין דבריו כלום, וממילא הקשו פשיטא דברור לגמ' דלא החשיבה כשנים ממש כנגד שנים

שיכחישוהו, ולכך תירצו דמיירי בפסולי עדות וכדר' נחמיה.

דף קיה ע"א

פז. בגמ' לא מת איצריכא ליה סד"א הא מיית והא דקאמרה לא מת לקלקולה לצרה היא דקמיכוונא ותמות נפשה עם פלשתים קאמרה קמ"ל. ביאר רש"י דהיות ובאת ומערערא על עדות צרתה משמע מדבריה דידועת שמת כמו שאמרה צרתה, ומה שבאת וערערא כדי להזיק צרתה אמרה ותמות נפשה עם פלשתים, וממילא יש בדבריה ראייה קצת לאמיתם של דבר צרתה, דאם לא להזיק צרתה נתכוונה לא היתה אומרת כלום, ולכך הו"א דיגרום בזה להתיר גם אותה להנשא, וזה קמ"ל שאסורה. אבל באמת יש כאן תימה איך שייך לומר דמדיוק שלנו בדבריה נבין להיפך ומכח זה יהא הו"א להתירה להנשא, הרי אין לדיין אלא מה שעניו רואות ואוזניו שומעות, ואם היא אומרת לא

מת ודאי יש לקבל דבריה בפשיטות שלא מת ולא נתירה להנשא, ומה הו"א כלל להתירה. ועיין במאירי דביאר דמירי כאן שחזרה צרתה ואמרה אח"כ דאמת מה שאמרה הראשונה דכן מת, ולכך היה הו"א דהיות וכבר בתחילה היה לנו אפשרות לדייק בדבריה דבאמת כן מת, ובנוסף לזה גם היא עצמה חזרה עכשיו ואמרה דמת, וממילא כן נתירה להנשא, וזה קמ"ל דמ"מ אין אנו מאמינים לה במה שחזרה ואמרה להנשא כדבריה הראשונים.

פח. בגמ' אמר ר' אלעזר במחלוקת שנויה זר' יהודה זר"ש היא. היינו דבאמת גם ברישא יש מחלוקת והולק ר"מ דמכחישות זו את זו ושניהם לא ינשאו, ומה שאמרו בסתמא זו תנשא וזו לא תנשא ר' יהודה זר"ש היא. אבל באמת קשה מה הסברא לומר דברישא של המשנה לא הביאו את ר' מאיר החולק עליהם ואילו בסיפא כן הביאו שיטתו, ומאי שנא. ועיין בתוד"ה ומכחישות

בסו"ד דמשמע בדבריו דמה שלא נקטו מחלוקתם ברישא זהו משום שאין צריך לחדש ב' פעמים שהם חולקים ודי בפעם אחת, ומה שנקטו המחלוקת דווקא בסיפא ולא ברישא, זהו משום דא"כ היה הו"א דבסיפא מודה ר"מ דכן ינשאו, דהרי שניהם מודות שמת ורק נחלקו באיזה אופן הוא מת, וקמ"ל דגם בסיפא חולק ר"מ דלא ינשאו וכ"ש ברישא שמכחישות זו את זו ממש.

פט. בגמ' בהא אפי' ר' מאיר מודה דכל לא מת בעדות אשה לאו הכחשה היא. צריך ביאור אם כלל זה שלא הכחשה היא הוא בכל עד אחד שבא להכחיש, או שרק בצרתה הוא דאמרינן דלאו הכחשה היא. ומסתבר לומר דדווקא בצרתה איירי דלאו הכחשה היא, וזה משום שחיישינן שבאת להזיק לראשונה שלא תוכל להנשא, ולכך אם רק לסתור דברי חברתה באה אינה נאמנת, ומשא"כ כשבאת להתיר עצמה ולומר שנהרג ולא מת, כיון דלא

באה לסתור חברתה אלא להתיר עצמה, לכך נאמנת והויא הכחשה, ומשא"כ בסתם עד אחד שאין לו עניין להזיק את האשה שהעידה מת בעלי, לכאורה יהא נאמן לומר שלא מת וכן הויא הכחשה, וכמו שבצרתה אם לא באה לסתור דבריה אלא בשביל עצמה דכן נאמנת כך בסתם עד אחד יהא נאמן. אבל אפשר לומר דמ"מ בכל גוונא אין מאמינים להכחשה, ומה שלצרה באמרה נהרג נאמנת, אין זה משום שלא באת להכחיש צרתה, דמכך תלמוד דה"ה בכל עד אחד שאין לו עניין בהכחשתה, אלא דבאמרה נהרג נאמנת רק בשביל עצמה, ולכך ממילא יהא בזה הכחשה לצרתה, אבל עד אחד סתם שאינו בא להעיד בשביל עצמו אין להאמינו כלל להכחיש את הראשונה, ולפי זה לכאורה יש לומר דאפי' באמר העד אחד נהרג אין להאמינו להכחיש את הראשונה, דהרי לו אין נאמנות מיוחדת כהצרה דאינו בא בשביל עצמו, וכל

עדות שלו בעניין הויא הכחשה לדברי הראשונה ולכך אינו נאמן, וצ"ע בזה.

דף קיה ע"ב

צ. בגמ' דתניא רשב"א אומר לא נחלקו ר' טרפון ור"ע על שקידש אחת מחמש נשים וכו' על מה נחלקו על שבעל. היינו דסבר רשב"א דכל מה שסבר ר"ע דקנסינן אותו לשלם לכל החמש נשים וכן לכל החמש אנשים שמאחד מהם גזל, זהו משום האיסור שעבר עליו, דלכך קנסינן אותו לרצות את כולם כך שבודאי ישלם למי שבעל או למי שגזל, אבל בקידש ובלקח דלא עבר על איסור בזה, לא קנסינן אותו ולכן מניח ביניהם ומסתלק. אבל באמת קשה דהרי דברי ר"ע במשנה הם שבמניח ומסתלק אין זו דרך מוציא מידי עבירה, דמשמע מדבריו דבמשלם באופן זה אינו משלם התחייבותו כלל, ואין זה כלל משום קנס שקנסינן אותו, אלא דהיות וחייב לשלם לאחד מהם

פרק טז

דף קיט ע"א

ויש אפשרות שיקחו מי שאינו חייב לו, לכך חייב לשלם לכולם וממילא בזה ישלם גם למי שהוא חייב לו, וכן משמע גם לעיל לגבי כלה שהעידה על חמותה שמת חמיה דלר"ע אסרה אותה מלאכול בתרומה, וזה מאותו טעם דאין זו דרך מוציאתו מידי עבירה, דאל"כ יש חשש שתעבור על איסור במה שאכלה תרומה, דשם א"א לפרש הדבר דקנס הוא דקנסינן לה, דעל מה נקנסנה, וכי משום שכלתה מעידה עליה יש לנו לקונסה, אלא ודאי באמת איירי דחיישינן לעבירה עכשיו, וא"כ גם כאן איירי הכי דחיישינן שלא ישלם למי שהוא חייב לו, ומניין לרשב"א דהמחלוקת היה על אם קנסינן ליה או לא. וגם אם כך שמע רשב"א מר"ע או שקיבל כן, מ"מ משנתינו לא כמותו סברה, וא"כ למה מתרצים בגמ' המשנה כשיטת רשב"א, הרי להדיא משמע דאינו כן, וצ"ע.

צא. בגמ' במאי אוקימתא כר' מאיר אימא סיפא היתה לה חמות אינה חוששת וכו' והווי ליה זכרים מייעוטא וליחוש. היינו דאפי' שלפי החשבון עולה דהחשש לזכרים הוא מייעוט, מ"מ כיון דכר' מאיר אזלה מתניתין למה לא ניחוש לה, ולמה אמרו אינה חוששת. אבל באמת צריך ביאור מה כלל הקושיא כאן, הרי בהדיא נחלקו בזה כאן במשנה, ות"ק באמת אמר דחוששת, ורק ר' יהושע חולק ואומר דאינה חוששת, וממילא יש לומר דת"ק דמתניתין ר"מ היא, ולכך אמר גם ברישא דחיישינן למיעוטא, ואילו ר' יהושע חולק על ר' מאיר וסבר דאין חוששים למיעוטא. ויש לומר דאם היה נכון מה שאמרנו דר' יהושע חולק דלא חיישינן למיעוטא, למה ברישא הוא אינו חולק על ת"ק, אלא משמע דגם הוא סובר דחיישינן למיעוטא וא"כ

מה באמת טעמו שאמר אינה חוששת, וזה תירצו בגמ' דכאן סבר ר' יהושע דגם ר' מאיר מודה דלא חיישינן למיעוטא, כיון דלא חיישינן למיעוטא כנגד חזקה.

דף קיט ע"ב

צב. בגמ' ולעולם אמר זעירי לעצמה שלשה חדשים לחברתה תשעה וחולצת ממה נפשך. צריך ביאור מה הטעם דצריכה להמתין לחברתה תשעה חדשים, דבשלמה מה שממתנת לעצמה ג' חדשים ניהא, דממילא קודם ג' אינה יכולה להנשא לאחרים, דהרי עדיין יהא חשש בן ז' לראשון או בן ט' לאחרון, ולכך אין לה לחלוץ קודם, אבל לחברתה למה תמתין תשעה ורק אח"כ תחלוץ, הרי יכולה לחלוץ מיד ממה נפשך, דאם תלד חברתה אינה צריכה כלל חליצה, ואם לא תלד חברתה יהא חליצתה חליצה מה שחליצה קודם. וצריך לומר דכאן אזלינן כשיטת ר"ל לעיל (לה:) דסבר

דאין חליצת מעוברת חליצה, ולכך צריכה להמתין עד שיעבור תשעה לחברתה דאם היתה מעוברת ודאי כבר ילדה או הפילה, ובזה יהא חליצה ממה נפשך או שילדה ואינה צריכה חליצה, או שהפילה וחליצתה הויא חליצה.

צג. אמר רב פפא בגרושה רב חייא בריה דרב הונא אמר באמרה אני והוא נחבאנו במערה. היינו דאין חשש שיבואו עדים כיון שלא היה עמהם עוד אחד שראה אותם במערה, או שלרב פפא אפי' יבואו עדים כיון דמיירי בגרושה ממילא היא כבר אסורה לכהונה. אבל צריך ביאור דבשלמא המשנה כאן אפשר לתרץ כנ"ל, אבל באופן שתהא אשה שאינה גרושה מה יהא הדין, וכי לא נצריכה חליצה, או שנאסור אותה לעולם. ואולי יש לומר דאחר שיעבור זמן מסויים כבר לא נחשוש עוד לשיבואו עדים, וצ"ע בזה אם שייך כן וא"כ בכמה זמן.

צד. במשנה זו אסורה מפני בעלה של זו וזו אסורה מפני בעלה של זו. ביאר רש"י דזה משום שאין יבמה מעידה על חברתה שהיא אחת מחמש נשים שאין נאמנות להעידה. צריך לומר דאפי' דעכשיו אין זו צרתה, מ"מ כיון דבעדותה יכולה ליעשות צרתה כבר אסורה להעיד עליה, וזה כמו שאמרו בחמותה לעתיד שאינה יכולה להעיד עליה. אבל קשה למה שניהם אינן נאמנות זו על זו, הרי ודאי מיירי שאחת באה והעידה מת בעלי קודם לשניה, וא"כ כשהעידה הראשונה מת בעלי ודאי לא היה בעדותה עדות גם על חברתה, דהרי זו עדיין לא באה כלל לומר מת בעלי, והיינו שלדבריה כלל לא נפלה לייבום לבעלה של זו, וא"כ למה לא יהא עדות הראשונה מתירה גם את חברתה ממילא, דהרי העדות היה רק על עצמה וודאי לא נתכוונה לחברתה, וא"כ למה לא נאמר שתבוא חברתה ותשתמש בעדות זו להתירה

לשוק, ובשלמא השניה ניהא שלא יהא עדותה מתיר הראשונה, דכבר אמרה הראשונה מת בעלי, וממילא יש בכך עדות גם על הראשונה, אבל הראשונה למה לא יועיל עדותה לשניה. ואין לומר דהיות ויודעת הראשונה שיש אפשרות שתיפול השניה לייבום אצל בעלה, נחשוש שתעיד על עצמה בשביל לקלקל השניה לעתיד, דלא מסתבר שתקלקל אשה את עצמה על צד הספק אולי תצליח לקלקל גם את חברתה אם תיפול לייבום אצל בעלה, וצ"ע.

דף קב ע"א

צה. בגמ' תא שמע ר' אלעזר אומר הואיל והותרו ליבמין הותרו לכל אדם וכו' אלא אי אמרת משום דצרה מעידה לחברתה אע"ג דלא אינסיב נמי. אלא דשמע מינה דטעמו של ר' אלעזר הוא משום דהיא לא מקלקלא נפשה, ולכך רק כשנישאת לאחר הוא ראייה דאמת אמרה שמת בעלה. אבל קשה דאם לר' אלעזר בכל גוונא

שנישאת ראייה הוא דאמת אמרה וזה מתיר גם לצרתה, למה אמר ר"א דינו רק בכהאי גוונא שנתיבמה, דמשמע דווקא הוא ליבמין, דמתוך שהותר בה אשת אח החמור מכות עדותה, כ"ש שנתיר לחברתה עכשיו להנשא לשוק מכח עדות זה, אבל בסתם שנישאת לאחר וכגון באופן שהיו לה בנים, מניין לנו שגם באופן זה יתיר ר' אלעזר צרתה מכח עדות חברתה, וממילא מניין לנו דמעמו של ר"א הוא משום שאינה מקלקלא נפשה. וצריך לומר דמה שפליג ר' אלעזר רק באופן שנתיבמו אין זה באופן שנישאו ליבמין דווקא, אלא ה"ה בכל אופן שנישאו לאחר ע"פ עדותן, ומה שנקט נתיבמו זהו משום דהמציאות הוא שאינן יכולות להנשא לאחר אלא באופן זה שנתיבמו, דהרי אם אין שם עוד אחים שיוכלו להתייבם להם יהיו אסורות להנשא לשוק, דהרי כל אחת אינה מעידה לחברתה כל זמן

שלא נישאו ויבמיהן בחוקת חיים עדיין.

צו. בגמ' וליחוש דלמא בניטא אתאי והאי דקאמרה הכי לקלקלא לצרה היא מיכוונה אי דאינסיב לישראל הכי נמי הב"ע דאינסיב לכהן. צריך ביאור דמשמע מדברי הגמ' דכך פסקינן דבאמת אם נישאת לישראל הכי נמי דאין צרתה מותרת להנשא, וא"כ קשה דהרי עדיין בספק תליא מילתא אי סבר ר' אלעזר צרה מעידה לחברתה או שרק היא לא מקלקלא נפשא, וא"כ עדיין ספק יש כאן אי בנישאת לישראל או אפי' כלל לא נישאת אם מותרת צרתה. וצריך לומר דבאמת מה שפסקו כאן דלא תהא מותרת צרתה מכות הספק הוא, דמספק מחמירים, אבל פסק הלכה בזה לא פסקו כאן.

דף קב ע"ב

צו. בגמ' והאמר רבה בר בר חנה לדידי חזי לי ההוא טייעא דשקיל ספסורא וגידיה לגמליה

ולא אפסיקתיה לנערותיה. היינו שמיד מת אותו גמל, וממילא רוצה להביא ראיה משם דמגוייד אינו יכול לחיות. ובאמת קשה מה כלל קשה ממעשה זה, הרי במשנתנו לא אמרו דכל דמגוייד אינו מת, אלא רק אמרו דשייך במציאות גם מגוייד שכן יכול לחיות, ולכך אין להעיד על מגוייד שודאי מת הוא, וא"כ מה הראיה מכך ששם לא הספיק הגמל לגמור קול נערותו ומיד מת, דמגוייד אינו יכול לחיות, הרי אדרבא מכך שכאן ראינו אותו אדם מגוייד שהוא כן עדיין חי, דאל"כ אין כאן נידון כלל, דהרי אם ראינו שמת על מה דנים כאן עכשיו, ממילא משמע דלא כולם מתים מיד, וא"כ ניחא מה שאמרו דאין ראיה מכך שמגוייד הוא שודאי ימות, ומה ששם מת הגמל יש לומר דיש מקרים שכן מת המגוייד מיד, וצ"ע.

צה. בגמ' הא איתמר עלה אמר רב אושעיא וכו' אי נמי שמא איהו קירב מיתתו. ביאר רש"י דבכך שפירכס יותר מדאי מת, הלכך

אין גולה אלא א"כ מת תחת ידו. היינו דיש כאן צירוף של מעשה שלא השוחט עשה בעצמו אלא שהנשחט גרם לעצמו וקירב מיתתו, ולכך אין השוחט גולה. אבל קשה דבשלמא בבלבלתנו הרוח שהיה כאן מעשה היצוני שזירו המיתה, ניחא שלא השוחט עשה הכל לבדו ולכך אינו גולה, אבל כאן שפירכס הנשחט איך אפשר לומר דיש כאן מעשה נוסף למה ששחטו השוחט דלכך לא יגלה, הרי כל מעשה הפירכוס נגרם ממעשה השחיטה, ואין זה ביד הנשחט אם לפרכס או לא, וא"כ למה לא יגלה השוחט באופן זה. וגם צריך ביאור מהו הגדר שנקט רש"י שפירכס יותר מדאי, וכי שייך לומר על פירכוס אם הוא יותר מדאי או קצת, הרי הפירכוס הוא מעשה הנגרם ע"י הגוף ממעשה השחיטה, וכל גוף אם מה שניתן לו משמיא אופן פירכוסו, וממילא מה הנפק"מ כמה פירכס לעניין גלות השוחט. ואולי יש לומר דכאן

מיירי דחויז מן הפירכום שנגרם לגוף מעצמו ע"י השחיטה, הוסיף הנשחט ופירכום מעצמו חזק יותר, דעדיין יכול הוא לשלוט באיבריו גם אחר השחיטה, וכמו שמצינו לעיל בשחט בו שנים וברח הנשחט, וממילא כיון דפירכום ועשה מעשה מעצמו שזה גרם קירוב מיתתו, לכך אין הנשחט גולה, כיון שקירוב המיתה לא נעשה על ידו, אבל באדם שפירכום סתם ודאי כיון דהפירכום הוא נעשה ממילא ע"י השחיטה, הרי זה נחשב שעשאה השוחט בעצמו וגולה על כך.

דף קכא ע"א

צט. בגמ' איבעיא להו ר' יהודה בן בבא לקולא פליג או לחומרא פליג וכו' אלא אי אמרת לחומרא פליג אינהו דעביד כמאן. היינו דהם התירו אחר ג' ימים, ואם ר' יהודה בא להחמיר כמי סברו אלו שמתירים יותר מג', הרי לר' יהודה אפי' לג' אין מעידין. אבל באמת קשה מה

כלל האיבעיא, הרי מדברי ר' יהודה משמע להדיא דאין הדבר תלוי בהכרח בג' ימים לכאן או לכאן, אלא כל מקום ושעה כמקומו ושעתו, וממילא פעמים יהא לחומרא דאפי' בפחות מג' ימים אין מעידין, והיינו דחוינו להדיא דא"א להכיר פני המת, ופעמים איפכא, דאפי' יותר מג' ימים מעידין, דחוינן להדיא דאפשר להכיר פני המת, ולמה כלל הו"א דלר' יהודה יהא הדבר תלוי בזמן מסויים, וממילא מה האיבעיא כאן כלל, ובכך גם לא יקשה מן המעשיות שהביאו בגמ' דשם מיירי שהיו יכולים להכיר פניו ולכך התירו על פיהם וכו' יהודה. ואפי' דבתוס' כבר כתב דה"ה שהיו יכולים לומר צד שבשניהם פליג, מ"מ לפי מה שהקשינו אין כאן כלל כמה צדדים, אלא בפשיטות משמע מדבריו דאין הדבר תלוי כלל בג' ימים אלא במציאות, וא"כ אין כלל איבעיא, וצ"ע.

ק. בגמ' למחר זרחה כמה והכיר פתחה של מחילה ובא וכו' אמר רבי כמה גדולים דברי

חכמים שאמרו מים שיש להם סוף אשתו מותרת וכו'. צריך ביאור למה אמרו דמכאן חזינן דגדולים דברי חכמים גם במה שאמרו דבמים שיש להם סוף אשתו מותרת, הרי מקרה זה של מחילה שאינו יודע איך לצאת ממנה שייך גם באופן של מים שיש להם סוף, וא"כ למה אמרו דאשתו מותרת, ועוד אמרו על זה כמה גדולים דברי חכמים בזה, הרי בזה עצמו יש ראייה לומר איפכא דבשניהם תהא אשתו אסורה. ואפי' דתירצו בגמ' מיד דמחילה של דגים לא שכיחא במים שיש להם סוף, מ"מ כשמביאים מכאן ראייה על כמה גדולים דברי חכמים, היה לכאורה נכון יותר לומר כן רק על מה שאמרו דבמים שאין להם סוף אשתו אסורה, וצ"ע.

קא. בגמ' הני מילי באיניש דעלמא אבל צורבא מרבנן לא אי דסליק קלא אית ליה. לכאורה קשה למה לא נחשוש גם בצורבא מרבנן שבמקום שעלה לא הכירוהו, דהרי בזמנם לא

היה צורת פניו של אדם גדול מוכרת בכל מקום, ואפי' ששמו כן מוכר בפי כל, מ"מ יש לחשוש שמחמת טביעתו במים שכח מי הוא וכדומה, וממילא איך נתיר אשתו על הספק, וצ"ע.

קב. בגמ' תניא אמר ר"ע פעם אחת הייתי מהלך בספינה וכו' אמרתי באותה שעה כמה גדולים דברי חכמים שאמרו מים שיש להם סוף וכו'. צריך ביאור למה המתין ר"ע ללמוד ולומר על דברי חכמים כמה גדולים הם רק אחר שראה המעשה עם ר"מ, הרי לעיל מצינו שבו עצמו אירע מעשה כזה, והיה לו ללמוד דבר זה ממה שקרה אצלו, וכמו שרבן גמליאל למד כן מן המעשה שהיה עם ר"ע. ויש לומר בפשיטות דהמעשה עם ר"מ היה קודם למעשה עם ר"ע, ולכך למד ר"ע לומר דבר זה כמה גדולים דברי חכמים עוד קודם שהיה המעשה אצלו. ועוד נראה לתרץ, דאפי' אם היה המעשה של ר"ע קודם, מ"מ יש

לו לר"ע עדיין ללמוד מן המעשה של ר"מ, וזה משום דבר"ע היה הדבר בדרך נס שנזדמן לו דף של ספינה, שהוא דבר שאינו שכיח כ"כ, שבזה אין ברור עדיין לומר דכך צריך להיות הדין בכל אופן של מים שאין להם סוף, וכמו שמצינו שלמחילה של דגים לא היישין במים שיש להם סוף, וזה משום שאינו שכיח, ולכך עדיף היה לר"ע ללמוד הדבר מן המעשה של ר"מ דהיה הדבר בדרך הטבע, שהרי נמשך עם הגלים ליבשה, וממילא ודאי יש לומר כמה גדולים דברי חכמים. ומה שרבן גמליאל כן למד הדבר מן המעשה שהיה עם ר"ע, יש לומר דהוא סבר דגם אם הדף של ספינה עצמה אינה שכיחה כ"כ, מ"מ גדולים ונכונים דברי חכמים, כיון שיש הרבה דרכים למקום שיוכל הנופל במים שאין להם סוף לינצל, וזהו רק אחד מן הדרכים, וכמו שבאמת מצינו במעשה של ר"מ שגם בדרך הטבע יש דרכים לינצל, ולכך

ודאי יש לומר כמה גדולים דברי חכמים.

דף קכא ע"ב

קג. במשנה אפי' שמע מן הנשים אומרות מת איש פלוני דיו. מדברי המשנה משמע דאפי' אם אינו יודע מניין לנשים אלו שבאמת מת איש פלוני, מ"מ כיון ששמע אותן אומרות דיו, דהרי לא כתיב ששמע אותן אומרות ראינו שמת וכדומה, אלא רק שאומרות מת איש פלוני. וא"כ לכאורה קשה דהרי שייך לומר דנשים אלו שמעו מהאשה עצמה שאמרה מת בעלי, ואפשר שיהא אפי' באופן שהיה קטטה ביניהם או מלחמה, דבסתם אינה נאמנת, ותלך ותאמר השמועה בין חברותיה, וכשישמע אותו עד הנשים אומרות ילך ויעיד שמת, וא"כ איך נסמוך על זה בסתמא, וצ"ע.

קד. בגמ' ודלמא קמצא בעלמא שכיב ואסיקו ליה על שמיה דקאמרי כן וכן רבנן הוו התם

כן וכן ספדני הווי התם. היינו דהיות ואמרו מי היו שם בלוויה ומי היו הספדנים, ודאי היה הדבר במציאות ולא רק משחק הוא. אבל באמת קשה דהרי אפשר שכל הדבר היה רק משחק, וכשם שקרו שם לאותו קמצא על שם האדם שמייירי הכי, כך אפשר קרו שימות לעוד קומצות בשמם של רבנן ובשמם של ספדנים, וממילא איך נסמוך על דבריהם לומר מת פלוני ואשתו מותרת. ואולי יש לומר דלא היה מסתבר לגמ' לומר דהיו התינוקות מזולזים ברבנן לקרוא לקמצות בשמם, ורק בסתם אדם שייך כן. אבל עדיין יקשה דא"כ היה לגמ' לחלק בין אם המת שמייירי כאן הוא צורבא מרבנן או אדם פשוט, דהרי אמרנו דברבנן לא חיישינן שיקראו התינוקות קמצא על שמו. ולכך צריך לומר דמה שלא חששו שקראו לרבנן ולספדנים בשמם לקומצות, זהו משום דלרבים לא חיישינן שימצאו הרבה קומצות ולכל אחד יקראו שם, דגם אין להם איך לבדוק

בין הקומצות מי זה ומי זה, ולכך שייך הדבר רק באחד ורק לאחד חיישינן הכי, וכאן שהם רבים סמכינן עליהם שבמציאות איירי ונכון הוא שמת אותו אדם.

קח. בגמ' טבע חסא אמר רב נחמן

האלוקים אכלו כוזרי לחסא.

היינו דמכך הבינה האשה שאין לחשוש שינצל בעלה, ולכך אזלה ונישאת לאחר. אבל צריך ביאור מהו הלשון שנקט רב נחמן דודאי אכלו הדגים את חסא, דמניין לו שכך היה, וכי א"א שנפלט ליבשה, ועוד מניין לו כלל שטבע חסא במקום שיש שם דגים, אולי טבע בבור מים שאין שם כלל דגים. ואולי יש לומר שנקט דוגמא ונתכוין לומר שכבר אינו בין החיים, אבל לא היה כוונתו לומר דדווקא הדגים אכלוהו. ועוד יש לומר ונכון הוא יותר, דבאמת לא אמר רב נחמן הדבר באופן שודאי הוא אצלו כן, דהרי גם לא היה יכול לדעת אם היה המעשה המים שאין להם סוף, וממילא היה יכול לינצל, אלא ודאי מה שאמר היה

לישנא דצערא, ולא כוונה לומר שודאי כך היה, רק שהאשה כששמעה בן קיבלה הדבר בודאות שודאי מת בעלה ולכך הלכה ונישאת לאחר.

דף קכב ע"א

קו. בגמ' ושוב מעשה בקולר של בני אדם וכו' ובא עכו"ם ואמר חבל על קולר של בני אדם שמתו וקברתים והשיאו את נשותיהם ושוב מעשה בס' בני אדם שהיו מהלכין לכרכום ביתר. צריך ביאור למה אנו סומכין על מה שאמר אותו עכו"ם על הרבה בני אדם יחד, הרי מסתבר שלא היה בודק לראות בודאי שלא נפלט אחד מאלו האנשים וכן חי הוא, ואיך נסמוך עליו שכל אלו שהיו שם מתו, אולי קצת מהם ניצלו ולא מתו, וא"כ מחמת הספק היה צריך לאסור את כל נשותיהם, שהרי על כל אשה יש חשש שמא בעלה חי עדיין, ואפי' סאופן שהיו שישים בני אדם וכהמעשה השני, ואמר העכו"ם

שספר שכל הס' מתו, מ"מ אולי לא כולם מתו ממש אלא רק גוססים וכדומה, ואיך נתיר כולם ע"י עדותו. ועיין גם בערוך לנר דכתב על המעשה שהיה בכרכום ביתר דמיירי שהיה בזמן מלחמה, וזהו החידוש דאפי' שיש לחשוש למעיד בדדמי, מ"מ נאמן אותו עכו"ם, ובאמת יקשה למה הוא נאמן. ועל מעשה זה אולי יש לומר דהיות ומיירי שגם קבר אותם לכך לא אמרינן דבדדמי העיד, דהרי קבר אותם בידיים וודאי מתים היה קובר, ואפי' אם בן היה בהם קצת חיות, מ"מ כשקבר אותם ודאי מתו, ולכך הוא נאמן אפי' שבמלחמה איירי, אבל על המעשה הראשון שלא אמר מספר כמה אנשיהם מתו, עדיין יש לחשוש דלמא חלקם לא מתו ולא קבר אותם העכו"ם, ואיך התירו נשותיהם, וצ"ע.

קז. בגמ' והלכו ולא מצאו ודלמא שד הוה א"ר יהודה אמר רב שראו לו דמות אדם אינהו נמי דמו וכו'. צריך ביאור דכאן

דנים בגמ' אם שייך להוכיח שמיירי באדם ולא בשד, ובאמת קשה מה הנידון בזה כלל, הרי בהדיא אמרו במשנה דגם ע"פ בת קול משיאין אותה, והיינו שלא ראו כלל את האדם, ומ"מ אמרו שם דמשיאין ע"פ זה, ולא חיישינן לשד, וא"כ כ"ש כאן דראו לו דמות אדם דלא נחשוש. ובאמת דבר זה תלוי בנידון שדנו המפרשים כאן אי בת קול שאמרו שמשיאין על פיו זהו משום דתולים שאדם אמרו רק שאנו אין רואין אותו, וממילא אין זה סותר למה שאמרו בבבא מציעא (נמ:): דאין משגיחין בבת קול, או שבאמת כן מיירי כאן בבת קול מן שמיא, ושם מה שאמרין אין משגיחין זהו רק כנגד רוב, אבל בסתם משגיחין בה, דלעניינינו אם תולים דאדם אמרו יקשה כנ"ל למה לא חששו בזה גם לשד, ובזה לא נוכל לתרץ כל התירוצים שתירצו כאן בגמ' דראו לו דמות אדם וכבואה דכבואה וכדומה, דבאמת לא ראו כו כולם, אבל בבת קול מן שמיא

איירי ניהא דמשגיחין בבת קול ועלה סמכינן. אבל ע"פ האמת גם אם נפרש דסמכינן על בת קול מן שמיא עדיין יקשה, דמניין לנו דבאמת בבת קול מן שמיא איירי, אולי בשד מיירי רק שאנו לא ראינו אותו. ונראה דבאמת מה שיש לתרץ על זה הוא כמו שתירצו בגמ' על דלמא צרה היא, דהיו וכשעת הסכנה היא כותבין ונותנין אע"פ שאין מכירין, ומה שבגמ' כן היה הו"א לתרץ דראו לו דמות אדם וכו', זהו משום דכמה דיש לתרץ מתרצינן.

דף קכב ע"ב

קח. בגמ' ור' טרפון לא בעי דרישה וחקירה והתניא מעשה באדם אחד שבא לפני ר"ט וכו' תנאי הוא וכו'. היינו שנחלקו בזה ר"ע ור"ט אם עדות אשה כדיני ממונות או כדיני נפשות וכדלקמן. אבל א"כ לכאורה קשה דהרי הקושיא של הגמ' היתה בשיטת ר' טרפון עצמו מה סבר, ואם תרצת שיש בזה מחלוקת תנאים של ר"ע ור"ט,

ביאורים

מסכת יבמות

והערות

כה

מ"מ לא תרצת הסתירה
בשיטת ר"ט עצמו. ועיין
בריטב"א דביאר דנלקו
הברייתות בשיטת ר"ט עצמו,
ואולי יש לבאר הדבר דנחלקו
בשיטת ר"ע ור"ט מי סובר כך
ומי סובר כך, ולחד מן
הברייתות צאריך לומר איפוך
במחלוקתם של ר"ע ור"ט.